

Monitoring Szarej Strefy w Polsce 2019 – IIIQ

Partner Projektu

Spis treści

1. Podsumowanie	3
2. Metodologia badania	4
3. Zmiany prawa	7
4. Proponowane zmiany w prawie	9
5. Szara strefa 2019 – działania służb i prokuratury	11
5.1. Paliwa	11
5.2. Tytoń i wyroby tytoniowe.....	11
6. Inne wiadomości	12
6.1. Dane dotyczące szarej strefy	12
6.2. Akcja społeczna BCC przeciwko nielegalnym papierosom	13
6.3. Pozostałe wiadomości	14
7. Raporty branżowe i raporty dotyczące szarej strefy	15
7.1. Raport Global Compact Network Poland	15

1. Podsumowanie

W ramach monitoringu przebadano 3266 wycinków prasowych zawierających frazy: szara strefa paliw, nielegalny obrót paliwami, akcyza, opodatkowanie wyrobów akcyzowych, nielegalny obrót wyrobami akcyzowymi oraz przemyt wyrobów akcyzowych. Badanie przeprowadzono dla 850 tys. stron internetowych oraz 1100 tytułów prasowych w okresie od 1 lipca 2019 r. do 30 września 2019 roku.

W badanym okresie pojawiła się nowelizacja ustawy *o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym oraz ustawy – Prawo energetyczne*. Sejm uchwalił również nowelizację ustawy *o systemie monitorowania drogowego i kolejowego towarów wrażliwych* w ramach tak zwanego *pakietu olejowego*. Przyjął także projekt ustawy o zmianie ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych oraz niektórych innych ustaw związanych z NWC. Kolejnym nowym aktem prawnym jest ustawa zastępująca deklaracje VAT plikami JPK, wprowadza ona także zmiany w handlu internetowym oraz reguluje obrót preparatami smarowymi.

W tym kwartale powstał raport Global Compact Network Poland – czwarta edycja, o tytule *Przeciwdziałanie szarej strefie w Polsce*. Publikacja ukazuje dane dotyczące szarej strefy w Polsce, a także podejmowane metody walki z nią. W raporcie podsumowano istniejące sposoby przeciwdziałania i zaproponowano kolejne rozwiązania.

W ramach Monitoringu Szarej Strefy w Polsce 2019 – IIIQ przedstawiono również działania służb na terenie kraju związanych z likwidacją nielegalnego obrotu paliwami oraz tytoniem. Opisano największe sukcesy służb w obszarze przejęć towarów akcyzowych, między innymi: rozbicie grupy zajmującej się nielegalnym wprowadzaniem na rynek paliwa w województwie łódzkim, przejęcie kontenera płynącego z Chin, w którym znajdowało się 15 mln sztuk papierosów, zlikwidowanie nielegalnej fabryki papierosów w powiecie zgierskim, której działalność spowodowała straty Skarbu Państwa ok. 9,5 mln zł i inne.

2. Metodologia badania

Celem poniższego raportu było zebranie najistotniejszych informacji i wydarzeń z III kwartału 2019 roku (od 1 lipca 2019 r. do 30 września 2019 roku) związanych z szarą strefą w Polsce z perspektywy polskich mediów. Badanie polegało na przeglądzie prasy oraz źródeł internetowych – zarówno tytułów ogólnopolskich, jak i lokalnych. Wskazane media – łącznie 850 tys. stron internetowych oraz 1100 tytułów prasowych – monitorowano w ramach monitoringu automatycznego pod kontem wystąpienia następujących fraz:

- ▷ szara strefa paliw;
- ▷ nielegalny obrót paliwami;
- ▷ akcyza;
- ▷ opodatkowanie wyrobów akcyzowych;
- ▷ nielegalny obrót wyrobami akcyzowymi;
- ▷ przemyt wyrobów akcyzowych.

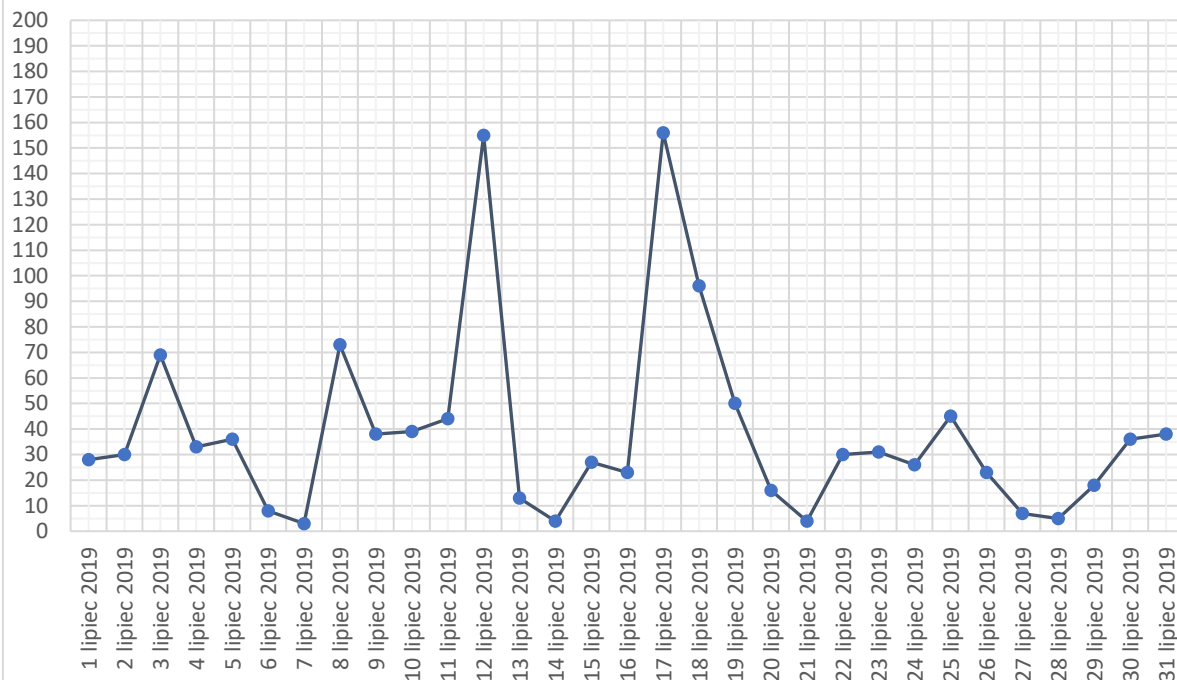
Na potrzeby badania ustalono, że dla prasy decydującą datą jest dzień wydania danego tytułu, a dla Internetu dzień publikacji. Monitoring automatyczny uzupełniono monitoringiem ręcznym pod kontem innych sformułowań mogących ujawnić pozostałe informacje i wydarzenia mające związek z szarą strefą w Polsce.

W badanym okresie monitoring mediów odnalazł łącznie 3266 wycinków prasowych zawierających badane frazy. W lipcu wspomniane frazy wystąpiły w mediach 1204 razy (wykres 1.), w sierpniu 817 razy (wykres 2.), a we wrześniu 1245 razy (wykres 3.).

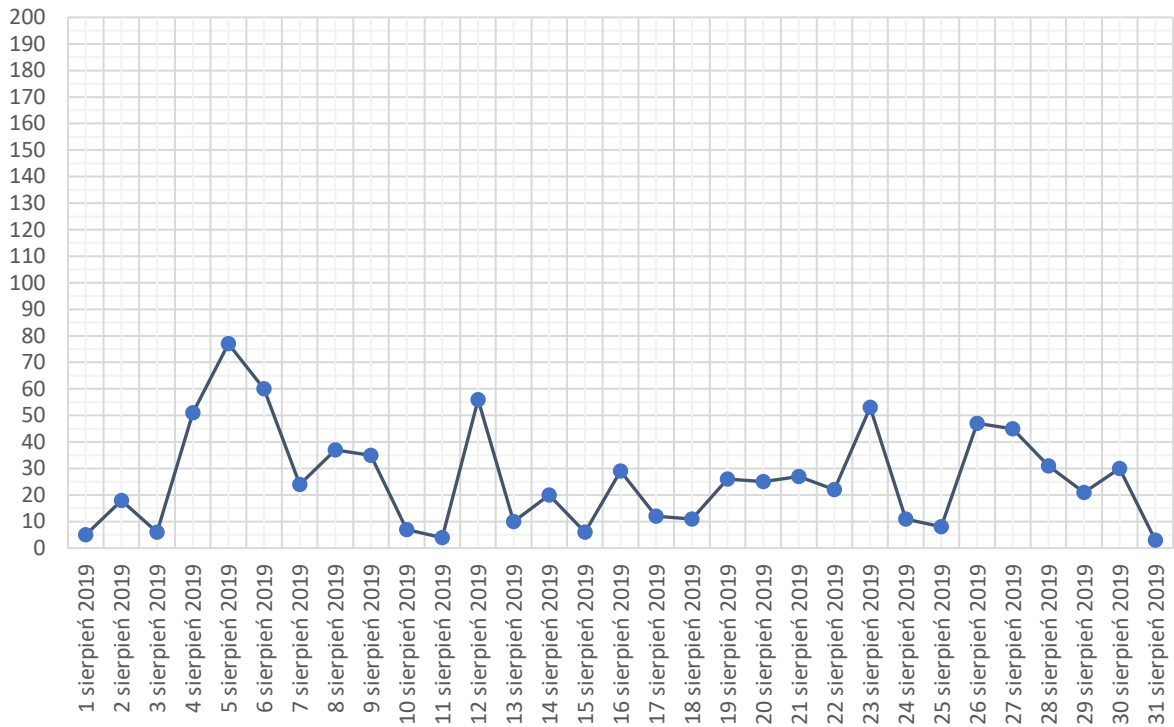
Wystąpienie frazy „szara strefa paliw” – 397 razy, „nielegalny obrót paliwami” – 442 razy, „opodatkowanie wyrobów akcyzowych” – 2 razy, „nielegalny obrót wyrobami akcyzowymi” – 1071 razy, „przemyt wyrobów akcyzowych” – 1887 razy. Ze względu na możliwość oznaczenia artykułu więcej niż jedną frazą powyższe wystąpienia nie sumują się do liczby artykułów.

Najwięcej artykułów pojawiło się 12 lipca – podano wtedy informację o rozbiciu grupy zajmującej się wprowadzaniem do obiegu nielegalnego paliwa z Łotwy, 17 lipca – po publikacji informacji o próbie przemytu 15 mln papierosów w kontenerowcu z Chin oraz 4 września – dniu, w którym rozpoczęła się kampania Prawa i Sprawiedliwości *Cysterny wstydu PO-PSL*.

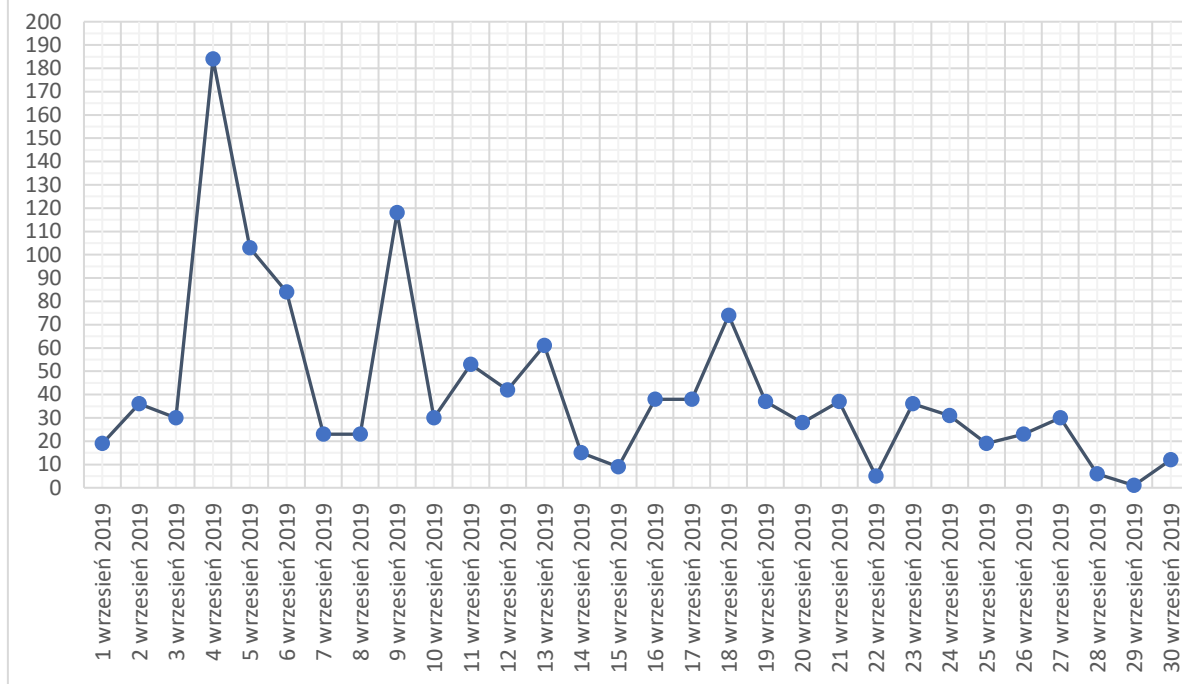
Wykres 1. Liczba wystąpień wskazanych fraz w zależności od daty wydania (lipiec)

Wykres 2. Liczba wystąpień wskazanych fraz w zależności od daty wydania (sierpień)

Wykres 3. Liczba wystąpień wskazanych fraz w zależności od daty wydania (wrzesień)

3. Zmiany prawa

Sejm przyjął nowelizację ustawy *o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym oraz ustawy – Prawo energetyczne*. Dotyczy ona regulacji pojemności magazynowych dla podmiotów na rynku paliwowym. Zmian uwarunkowana jest większym zapotrzebowaniem na pojemności magazynowe dla paliw i ropy naftowej. Jest to konsekwencją wzrostu legalnego obrotu tymi towarami, które nastąpiło po wprowadzeniu pakietu energetycznego, paliwowego i transportowego. Zmiany zostały wprowadzone w celu umożliwienia utrzymywania przez Agencję Rezerw Materiałowych części zapasów interwencyjnych oraz innym podmiotom rynku paliw utrzymania zapasów obowiązkowych. W ramach zmian:

- wyposażono prezesa Agencji Rezerw Materiałowych w kompetencję do wydawania decyzji o czasowym utrzymaniu zapasów agencyjnych w pojemnościach niespełniających wymagań w zakresie dostępności fizycznej;

- wydłużono termin, do którego parametry techniczne magazynów mają odpowiadać wymaganiom w zakresie dostępności fizycznej w okresie 90 dni (do 1 stycznia 2024 roku dla paliw i 1 stycznia 2029 r. dla ropy naftowej)
- do 30 czerwca 2029 roku przynajmniej 75 proc. zapasów agencyjnych stanowić mają docelowo paliwa gotowe, od 30 czerwca 2024 roku do 29 czerwca 2029 roku ma to być minimalnie 50 proc. zapasów agencyjnych.
- wprowadzono przepis gwarantujący, że parametry magazynów podziemnych nie mogą ulec pogorszeniu w stosunku do ilości utrzymywanych w nich zapasów interwencyjnych w dniu 1 stycznia 2019 roku;
- na prezesa Agencji nałożono obowiązek sporządzania i aktualizacji prognozy krajowego zapotrzebowania na pojemność magazynową dla zapasów interwencyjnych oraz obrotowych paliw i ropy naftowej.
- Projekt dostosowuje także ustawę do brzmienia dyrektywy wykonawczej 2018/1581 zmieniającej dyrektywę 2009/119/WE, której termin implementacji upływa 19 października 2019 roku.

[gov.pl 09.07.2019; money.pl, 19.07.2019]

Pełna treść ustawy dostępna jest pod adresem:

<https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?id=018A0E13A13CBAEBC12584350039E61A>

19 lipca Sejm uchwalił nowelizację ustawy o systemie monitorowania drogowego i kolejowego towarów wrażliwych w ramach tak zwanego *pakietu olejowego*. Nowela wprowadza nowe obowiązki między innymi na podmioty wykorzystujące olej opałowy na cele ciepłownicze, co oznacza, że indywidualni użytkownicy ogrzewający olejem swoje gospodarstwa domowe będą musieli między innymi zarejestrować się w Urzędzie Skarbowym. [gazeta.prawna.pl, 07.08.2019]

Sejm przyjął 17 lipca Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych oraz niektórych innych ustaw. Ustawa została podpisana przez Prezydenta 9 sierpnia 2019 r. [sejm.gov.pl, druk nr 3626]. Nowe przepisy zostały przyjęte między innymi po to, aby umożliwić podmiotom zobowiązanych do realizacji Narodowego Celu Wskaźnikowego (NWC) spełnienie obowiązków w najbliższych latach. Ustawa wprowadziła:

- przepisy umożliwiające wykorzystanie produktów współwodornienia do realizacji NWC od 2020 r. oraz umożliwiające zaliczenie do NWC biowodoru zawartego w paliwach ciekłych przy produkcji których wykorzystano biometan;
- przepisy umożliwiające zaliczenie do NWC innych paliw odnawialnych i biokomponentów zawartych we wszystkich paliwach stosowanych w transporcie;
- zmodyfikowała mechanizm obowiązkowego dodawania biokomponentów do paliw ciekłych (tzw. obligatoryjny blendingu);

- uszczegółowienie procedur i wymagań dotyczących certyfikacji jakościowej biokomponentów;
- zmiany dotyczące funkcjonowania Funduszu Niskoemisyjnego Transportu;
- oraz propozycje zmian innych ustaw, w tym o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw, ustawy o elektromobilności i paliwach alternatywnych, ustawie o zmianie ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych.

Dodatkowo uchylone zostały przepisy w zakresie obowiązku oznakowania dystrybutorów do biopaliw ciekłych na stacjach paliw i w zakresie obowiązku czytelnych informacji o dostępności biopaliw ciekłych na stacjach. [paliwa.pl, 19.07.2019]

Ustawa zastępująca deklaracje VAT plikami JPK została podpisana przez Prezydenta. Ustawa ta ma na celu również uszczelnienie VAT w handlu internetowym oraz eliminację nieprawidłowości w akcyzie w obrocie preparatami smarowymi. Nowe przepisy regulują obowiązek rozliczania VAT w obrocie produktami ropopochodnymi, zmieniono przepisy dotyczące rejestracji podatników i zasady wystawiania faktur. Nowela wprowadziła również nową definicję paliw ciekłych, gdzie wskazano, że określone wyroby są paliwami bez względu na różne możliwe ich zastosowania. Wprowadzono też stawkę akcyzy w wysokości 1180 zł/1000 litrów dla preparatów smarowych objętych pozycją CN 3403. [portalspozywczy.pl, 30.07.2019]

4. Proponowane zmiany w prawie

Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii oraz Ministerstwo Finansów pracują nad projektem uszczelnienia szarej strefy obrotu zużytymi olejami. Dane z różnych urzędów pokazują, że szara strefa obrotu niebezpiecznymi odpadami rośnie, a zużyte oleje są nielegalnie wykorzystywane do opalania w gospodarstwach domowych przyczyniając się do pogorszenia jakości powietrza. Projekt zakłada wprowadzenie opłaty depozytowej na oleje smarowe, uszczelnienie rynku pierwotnego między innymi przez wprowadzenie licencji takiej jak na paliwa ciekłe oraz doprecyzowanie zasad postępowania z zebranymi olejami opałowymi i maksymalizacji rzeczywistego odzysku i recyklingu. Projekt zakłada również kary w wysokości od 2 tys. zł do 500 tys. zł za nieprzekazanie olejów do instalacji recyklingowej, od 5 tys. do 250 tys. zł za spalanie olejów oraz od 1 tys. zł do 100 tys. zł za mieszanie olejów. [wyskienapiecie.pl, 19.07.2019]

Ministerstwo Sprawiedliwości przygotowało projekt zaostrzenia przepisów kodeksu karnego skarbowego, mających ograniczyć szarą strefę. Zaproponowane w projekcie zmiany skupiają się na wprowadzeniu utrudnienia uniknięcia odpowiedzialności karnej za przestępstwa i wykroczenia skarbowe, m.in. poprzez uszczegółowienie zasad korzystania z instytucji czynnego żalu oraz wydłużeniu okresów przedawnień przestępstw i wykroczeń skarbowych. Proponowane jest również zaostrzenie kar za przestępstwa skarbowe o dużej wartości oraz dodać nowe

przestępstwo, jakim jest paserstwo. Projekt znalazł się w porządku obrad Rady Ministrów na 23 lipca. [forsal.pl, 22.07.2019]

Wiceminister finansów, Tadeusz Kościński poinformował, że Sejm zajmie się legalizacją produkcji nalewek, okowity oraz destylatu wytwarzanych przez rolników w niewielkich gorzelniach. Ma to pomóc w zwiększeniu bezpieczeństwa dzięki wprowadzeniu regulacji oraz promowaniu polskich produktów regionalnych. [Gazeta Polska Codziennie, 27.07.2019]

Od początku przyszłego roku planowane jest wprowadzenie nowych przepisów mających na celu uszczelnienie systemu podatkowego w zakresie obrotu towarami objętymi akcyzą. Projekt zakłada między innymi rozszerzenie obowiązków straży gminnej. Kompetencje strażników mają się zwiększyć o walkę z szarą strefą, a w szczególności ze sprzedażą z pominięciem kasy rejestrującej oraz niewydaniem paragonów fiskalnych. Funkcjonariusze w takich sytuacjach będą zobowiązani do wystawienia mandatu. Przepis ten wzbudził sprzeciw dwóch środowisk: samorządowego i strażników miejskich. Zauważyli oni, że strażnicy nie są dostatecznie wyszkoleni do stawianych przed nimi nowych zadań, dodatkowo nie będą ich mogli wykonywać z dużą skutecznością, ponieważ są umundurowani, więc przy nich nikt nie będzie wykonywał nielegalnych transakcji. Środowisko strażników zwróciło uwagę także na to, że są oni służbą odpowiedzialni jedynie za porządek publiczny. Problemem może być również to, że nie w każdej gminie istnieje straż gminna lub miejska. Strona rządowa natomiast zapewniła, że strażnicy zostaną przeszkoleni przez doświadczonych funkcjonariuszy KAS-u. [prawo.pl, 03.09.2019]

5. Szara strefa 2019 – działania służb i prokuratury

5.1. Paliwa

Opublikowano nowe informacje w związku z rozbiciem grupy przestępczej zajmującej się oszustwami na VAT i akcyzie odpowiedzialnej wystawienie prawie 2000 fikcyjnych faktur na kwotę 138 mln zł. *Gazeta Prawna* podała, że zarzuty w tej sprawie usłyszało już ponad 50 osób. Prokuratorzy zastosowali nowe przepisy związane z tzw. zbrodnią vatowską, czyli wystawienia faktur na kwotę co najmniej 10 mln zł. Za to przestępstwo grozi nawet 25 lat więzienia. Dodatkowo zastosowano konfiskatę rozszerzoną, przejęto tym samym udziały w spółce wykorzystywanej w procederze oszustw podatkowych. Śledztwo dotyczy sprzedaży oleju smarowego jako napędowego, co spowodowało straty Skarbu Państwa w wysokości co najmniej 70 mln zł. Olej smarowy był produkowany spod Nasielskiem na zlecenie m.in. czeskich spółek kontrolowanych przez grupę przestępczą. Następnie trafiał do Niemiec, gdzie po przeładunku zgodnie z listami przewozowymi miał docierać na Litwę i do innych krajów, a w rzeczywistości trafiał na polski rynek. Produkcja średnio wynosiła 25 cystern tygodniowo, co oznacza, że w trakcie swojej działalności grupa rozproszyla ok. 35-37 mln litrów paliwa. Do ukrycia nielegalnych zysków wykorzystano między innymi zakup nieruchomości i zakup udziałów w spółce mięsnej. [*Dziennik Gazeta Prawna*, 01.07.2019; pk.gov.pl, 01.07.2019]

KAS zlikwidowała grupę zajmującą się nielegalnym wprowadzaniem na rynek paliwa z Łotwy. Paliwo oficjalnie miało trafiać do Niemiec, jednak było przedawkowywane na terenie województwa łódzkiego i wprowadzane na rynek. Przestępcy wprowadzili do obrotu minimum 9 mln litrów paliwa, co oznaczało straty Skarbu Państwa w wysokości ok. 20 mln zł. Podczas akcji zatrzymano 13 osób, a funkcjonariusze na teren posesji, zabezpieczyli również 113 tys. litrów benzyny, luksusowe samochody, biżuterię i 55 środków transportu. W śledztwo zaangażowana była również strona niemiecka oraz czeska. [polsatnews.pl, 12.07.2019]

5.2. Tytoń i wyroby tytoniowe

Centralne Biuro Śledcze Policji wraz z Krajową Administracją Skarbową przejęło 10 mln sztuk papierosów przewożonych przez obywatela Białorusi. Dzięki koordynacji działań obu służb, w okolicy Strykowa w województwie łódzkim, udało się zatrzymać ciężarówkę, w której przewożony był towar. Ustalono, że wartość ładunku to około 7 mln zł, a straty dla skarbu państwa mogły wynieść 11 mln zł niezapłaconych podatków i akcyzy. [*PAP*, 08.07.2019]

CBŚP wspólnie z KAS zatrzymało w porcie w Gdańsku kontener zawierający prawie 15 mln sztuk papierosów z Chin. Transport, w którym miał znajdować się sprzęt AGD, docelowo miał trafić na Ukrainę. Kontener po sprawdzeniu specjalistycznym sprzętem i potwierdzeniu informacji o nielegalnej zawartości został przejęty przez

służby. Wartość ładunku to ok. 10 mln zł, a straty skarbu państwa mogły wynieść ok. 17 mln zł. [PAP, 17.07.2019]

Podlaski oddział Straży Granicznej podczas rutynowej kontroli na drodze krajowej nr 8 wpadł na przemyt papierosów. W ciężarówce, w której powinny być plastikowe części, znaleziono 437 tyś. paczek papierosów. Najprawdopodobniej kierowca przewoził je ze swojego kraju – Litwy, do Niemiec. W tym rejonie Polski była to największa udaremniona próba kontrabandy w tym roku. Strata, jaką poniósłby budżet Polski, oszacowana została na ponad 10 mln zł. [bankier.pl, 23.08.2019]

Podczas przeszukania w magazynach w powiecie zgierskim funkcjonariusze Urzędu Celno-Skarbowego znaleźli ponad 20 ton tytoniu. Odkryto również maszyny do produkcji papierosów oraz 10 palet podrabionych paczek znanej marki. Straty dla skarbu państwa oszacowano na 9,5 mln zł. [tvn24.pl, 26.08.2019]

Zlikwidowano nielegalną fabrykę papierosów na terenie województwa dolnośląskiego. 3 września funkcjonariusze zabezpieczyli w pełni sprawną fabrykę papierosów. Przejęto 10 mln szt. papierosów, 5 ton krajanki i suszu tytoniowego oraz zabezpieczono maszyny produkcyjne. Zatrzymano 10 osób. Straty Skarbu Państwa szacowane są na prawie 12 mln zł. [strazgraniczna.pl, 09.09.2019]

19 września funkcjonariusze policji otrzymali informacje o nielegalnym towarze na posesji w gminie Rawa Mazowiecka. Policjanci na miejscu zatrzymali trzech mężczyzn, których zastali podczas wyładunku krajanki tytoniowej bez polskich znaków akcyzowych. Po dokładnym przeszukaniu posesji, która należała do jednego z zatrzymanych, funkcjonariusze znaleźli łącznie blisko 22 tony krajanki tytoniowej. Straty Skarbu Państwa szacowane są na 15 mln zł. [policja.pl, 24.09.2019]

6. Inne wiadomości

6.1. Dane dotyczące szarej strefy

Wpływy z uszczelnianej luki VAT będą maleć. Szacunki Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych wskazują, że w 2018 roku wynosiła ona 7,2% potencjalnych wpływów z podatku przy 14,7% rok wcześniej oraz 20,8% w 2016 roku. Luka VAT jest inaczej oceniana przez Ministerstwo Finansów, które szacuje ją na 12,5% potencjalnych wpływów w 2018 roku przy 15,4% rok wcześniej. Przyznaje jednocześnie, że możliwości uszczelniania luki kończą się. Optymistyczny scenariusz zakłada, że zmniejszenie szarej strefy o 1% rocznie oznaczałoby zwiększenie wpływów z podatków i składek ubezpieczeniowych o 121 mld zł w latach 2019-2023. Jednak zakłada on przeniesienie legalnej działalności z szarej strefy do oficjalnej gospodarki w stosunku 1:1. Pesymistyczne założenia mówią o połowie tej kwoty. [Parkiet, 03.07.2019]

Rynek nielegalnych papierosów w Polsce zmniejszył się o prawie połowę. Szef KAS, Piotr Walczak, powołując się na badania Instytutu Almares, stwierdził, że szara strefa

wyrobów tytoniowych w 2018 roku wynosiła 11,3%, przy prawie 20% w 2016 roku. Polska radzi sobie coraz lepiej z przemysłem dzięki nowoczesnemu sprzętowi, np. skanerom kolejowym, przemysł z roku na rok spada. Największym problemem związanym z szarą strefą wyrobów tytoniowych jest przenoszenie zakładów produkcyjnych papierosów z krajów takich jak Białoruś czy Ukraina do Polski oraz rozpraszanie działalności grup przestępczych na kilka mniejszych fabryk. Uniemożliwia to likwidację całego mechanizmu w szybkim czasie. [wGospodarce.pl, 11.07.2019]

6.2. Akcja społeczna BCC przeciwko nielegalnym papierosom

Business Center Club – związek przedsiębiorców – rozpoczął akcję społeczną pod patronatem KAS, która ma uświadamiać o szkodliwości społecznej, gospodarczej i zdrowotnej nielegalnych wyrobów tytoniowych. Kampania została zatytułowana „Wspólna walka z handlem nielegalnymi wyrobami tytoniowymi na bazarach i targowiskach” i składa się między innymi z szeregu materiałów informacyjnych, w tym ulotek, ogłoszeń prasowych i spotów internetowych. [www.bcc.org.pl, 01.07.2019]. Jedno z takich ogłoszeń opublikowano w Dzienniku Gazeta Prawna, w którym odniesiono się do konferencji inauguracyjnej projektu BCC. Zaznaczono w nim, że kary za oszustwa VAT mogą sięgać nawet 25 lat więzienia, natomiast za przestępstwa akcyzowe już nie. Szef KAS opowiedział się za zwiększeniem penalizacji w tym zakresie i podkreślił, że prowadzony jest dialog z ministerstwem sprawiedliwości odnośnie zaostrzenia kar. [Dziennik Gazeta Prawna, 08.07.2019] Na stronie KAS również pojawiła się informacja o patronacie. W komunikacie przypomniano o konsekwencjach zdrowotnych palenia nielegalnych papierosów (które nie spełniają norm jakości i często zawierają niebezpieczne dla zdrowia substancje) i o sukcesach służb w ograniczaniu szarej strefy tytoniowej (w latach 2017-2018 KAS zlikwidowała 124 nielegalne wytwórnie wyrobów tytoniowych). [www.malopolskie.kas.gov.pl, 08.07.2019]

W ramach akcji społecznej na wielu portalach internetowych i w prasie lokalnej pojawiły się informacje o szarej strefie. Między innymi na portalach interia.pl, wgospodrace.pl, forsal.pl, money.pl, polsatnews.pl, bankier.pl, portalspozywczy.pl opublikowano artykuł o spadku szarej strefy wyrobów tytoniowych o połowę od 2016 roku. Artykuł przywołuje wypowiedzi szefa KAS P.Walczaka, który (w oparciu o dane Almers) poinformował o tym, że aktualnie szara strefa papierosów w Polsce wynosi ok. 11,3%, a w 2016 r. wynosiła prawie 20%. Opowiedział również o wyzwaniu, jakim jest położenie Polski na skraju strefy Shengen, dosprzętowieniu funkcjonariuszy, nielegalnej sprzedaży na bazarach i targowiskach i krajowej produkcji nielegalnych papierosów. Zwrócił również uwagę na rosnące rozproszenie fabryk i magazynów, które stosują grupy przestępcze w celu minimalizacji ewentualnych strat. [m.in. www.pap.pl, 11.07.2019]

6.3. Pozostałe wiadomości

Podczas przesłuchań przed komisją śledczą do spraw VAT były prezes Urzędu Regulacji Energetyki URE Maciej Bando nazwał zaniechanie walki z mafią paliwową „grzechem pierworodnym” ówczesnej administracji. Zeznał on, że zwracał administracji rządowej uwagę na nieszczelność rynku paliw już w 2006 roku, jednak nie podjęto odpowiednich działań takich jak wprowadzenie platformy paliwowej. Poinformował również o tym, że w współpraca z MSWiA, ABW i innymi podmiotami była mało efektywna, przepływ informacji słaby, a zakres obowiązków i finansowanie Urzędu – niewystarczające. Stwierdził także, że od lat URE było traktowane marginalnie. [forsal.pl, bankier.pl, 03.07.2019]

Grupa PERN planuje rozbudowę rurociągów oraz magazynów ropy naftowej. W ostatnich latach wzrosło zapotrzebowanie na infrastrukturę przesyłową oraz magazyny paliw i ropy naftowej, co jest konsekwencją walki z szarą strefą. Uszczelnienie systemu handlu paliwami doprowadziło do wzrostu zapotrzebowania na pojemność magazynową oraz rozbudowę systemu rurociągów. Elementem nowej strategii rozwojowej jest budowa drugiej nitki rurociągu między Gdańskiem a Płockiem. Jednocześnie trwa rozbudowa dwóch baz magazynowych w Gdańsku, który staje się coraz ważniejszym punktem odbioru przez Polskę ropy naftowej. Całkowita wartość inwestycji w latach 2018-2022 wyniosą ponad 2,7 mld zł. [chemiaibizne.com.pl, 04.07.2019]

Prezes PGNiG, Piotr Woźniak, zapowiedział aktywizację działań związanych z pozyskaniem gazu ze źródeł norweskich. Spółka nieustannie stara się dywersyfikować źródła pozyskiwania gazu, stąd starania kupna pól gazowych i złóż na Morzu Północnym. Niedawno rozbudowano również magazyn przeładunkowy w Świnoujściu. *Portfel 10 mld m sześć. LNG to taka ilość gazu, jaką importujemy ze strony rosyjskiej. Gdyby trzeba było zamienić te portfele, to jesteśmy w stanie to zrobić*, mówił prezes PGNiG. O bezpieczeństwie energetycznym wspominał także, prezes PKN Orlen Daniel Obajtek podczas debaty w trakcie konwencji PiS w Katowicach. Mówił on o dywersyfikacji źródeł ropy w ostatnich latach, ale także o 45 procentowym wzroście obrotów, dzięki walce rządu z szarą strefą i mafiami paliwowymi. [cire.pl, 05.07.2019]

O inwestycjach w spółkach paliwowych napisano na portalu money.pl. PGE, PKN ORLEN i Tauron są największymi inwestorami spośród 40 największych spółek giełdowych, wspólnie odpowiadają za 4 proc. krajowych inwestycji. PKN ORLEN w 2018 roku zainwestował 4,5 mld zł, czyli o 10 proc. więcej niż w roku poprzednim. W zeszłym roku koncern ogłosił największe w swojej historii inwestycje w obszarze petrochemii, planuje wydać na ten cel ponad 8 mld zł. Orlen zainwestował również w centrum badawczo-rozwojowe, które ma zapewnić konkurencyjność spółce w przyszłości. [money.pl, 15.07.2019]

Krajowa Administracja Skarbowa otrzymała nowe narzędzie do walki z przemytem. Zaawansowane technicznie narzędzie IT będzie analizować zdjęcia RTG przewożonych towarów. Wykorzystywać będzie do tego sieci neuronowe, dzięki czemu z jego pomocą

będzie można zwiększyć szansę wykrycia nielegalnego towaru. Narzędzie ma możliwość dalszego uczenia się i jego skuteczność ma rosnąć. Zakup urządzenia odbył się w ramach Programu GovTech Polska. [www.polskieradio24.pl, 09.08.2019]

Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zaproponowała ustalenie minimalnej ceny alkoholu, poniżej której nie będzie możliwości sprzedaży wódki, wina oraz piwa – zapowiedział Krzysztof Brzózka, nowy szef Agencji. Takie rozwiązanie jak do tej pory funkcjonowało jedynie w Szkocji. Branża alkoholowa przestrzegła przed wprowadzeniem takiego rozwiązania wskazując na potencjalny rozrost szarej strefy. PARPA prowadzi analizy ekonomiczne takiego rozwiązania, natomiast Ministerstwo Zdrowia zapowiedziało, że na razie nie prowadzi żadnych prac nad tym rozwiązaniem. [Gazeta Wyborcza, 17.08.2019]

Prezes NIK, a wcześniej szef Krajowej Administracji Skarbowej Marian Banaś poinformował, że od kwietnia 2017 roku przeprowadzono ponad 900 tys. kontroli i wykryto ok. 10 tys. nieprawidłowości na rynku paliw. Informację taką przekazał podczas XXIX Forum Ekonomicznego w Krynicy, informując również o zmniejszeniu luki podatkowej poniżej średniej unijnej. [money.pl, 04.09.2019]

Prawo i Sprawiedliwość rozpoczęło kampanię *Cysterny wstydu PO-PSL* mające ukazywać skalę nieprawidłowości za poprzednich rządów. Zainaugurowana na przejściu granicznym w Świecku akcja ma uświadomić, co można by sfinansować za pieniądze, które Polska straciła przez szarą strefę. Straty Skarbu Państwa związane z nielegalnym wjazdem cystern miały wynosić 20-24 mln zł dziennie, a przez granicę przejeżdżało ok 600 pojazdów. Dziś ma to być ok. 150 cystern. [polskatimes.pl, 06.09.2019]

Irańska Gwardia Rewolucyjna przechwyciła iracki tankowiec przewożący 700 000 litrów paliwa. Miał on szmuglować ropę naftową do państw arabskich. Akcję przeprowadzono w pobliżu wyspy Farsi, na której znajduje się baza sił specjalnych. Zatrzymano 7 członków załogi. Jest to kolejny incydent z udziałem Iranu w ostatnim czasie. Na początku lipca Iran zajął brytyjski tankowiec *Stena Impero* oraz tankowiec ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich. [wiadomości.wp.pl, 19.07.2019; tvn24.pl, 04.08.2019]

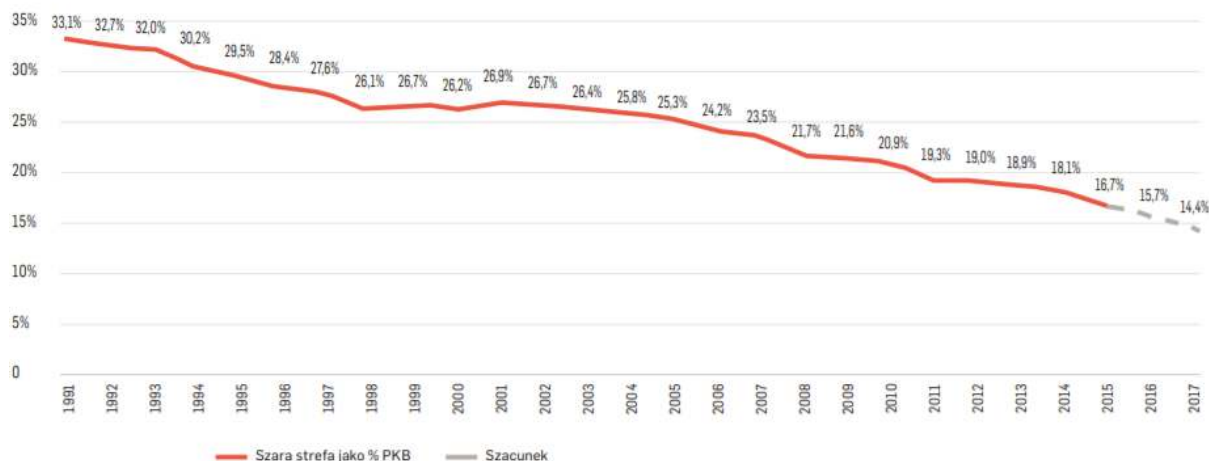
7. Raporty branżowe i raporty dotyczące szarej strefy

7.1. Raport Global Compact Network Poland

Raport zatytułowany *Przeciwdziałanie szarej strefie w Polsce* jest już czwartą analizą wykonaną przez Global Compact Network Poland, przedstawiającą dane dotyczące szarej strefy oraz metody walki z nią. Raport ukazuje zjawiska występujące wśród branż takich jak paliwowa, odpadowa czy hazardowa. Pokazuje nowe rozwiązania stosowane przez przestępców oraz metody, głównie prawne, zwalczania tego rodzaju przestępstw. Raport jest oceną skali szarej strefy, jej wielkości oraz wartości, która,

według szacunków, wynosiła w 2017 roku prawie 14,5% PKB. Oznacza to, że od 1991 roku, szara strefa jest systematycznie zwalczana. Biorąc pod uwagę ostatnie nieszacunkowe dane, tj. 2015 rok, nastąpiło zmniejszenie szarej strefy w Polsce o 16,43 pkt. proc. Jest to najlepszy wynik w Unii Europejskiej (druga Bułgaria zanotowała spadek o 14,3 pkt. proc.).

Szara strefa jako % PKB

Źródło: IMF Shadow Economies Around the World oraz szacunki własne Global Compact Network Poland

W raporcie uznano za szarą strefę zarówno mafie podatkowe, jak i zjawiska występujące na rynku pracy, co ostatecznie przyniosło przestępcom 76 mld \$ zysku w 2017 r. Podkreślono jednak, że realne straty dla budżetu państwa są zdecydowanie wyższe.

Opracowanie wskazuje metody walki oraz ocenia już wprowadzone rozwiązania. Podkreślono jednak, iż metody walki powinny być wprowadzane jednocześnie na wielu płaszczyznach, co uniemożliwiłoby przestępcom zmianę branży i przystosowanie się do nowych zmian na innym rynku. *Np. wprowadzenie odwrotnego obciążenia (reverse charge) w branży urządzeń elektrycznych i elektronicznych skutkowało chwilowym ograniczeniem skali zjawisk niepożądanych, a w dłuższym okresie przesunięciem się działalności w branży na towary nieobjęte regulacją, jak np. dyski twarde i procesory.*

W raporcie oceniono także już wprowadzone rozwiązania mające na celu przeciwdziałanie szarej strefie lub edukowanie obywateli, takie jak:

- JPK
- Reverse Charge
- Pakiet przewozowy
- Loteria paragonowa
- Ograniczenie transakcji gotówkowych
- Solidarna odpowiedzialność
- Konfiskata rozszerzona
- Utworzenie KAS

- STIR
- Kasy fiskalne online
- Split payment
- Centralny rejestr faktur
- Zmiana ordynacji prokuratury
- Ustawa AML.

W przypadku branży paliwowej raport wskazuje na wymierne skutki wprowadzanych zmian prawnych mających na celu uszczelnienie rynku. Dzięki temu, pomimo spadku importu zarówno benzyny, oleju napędowego jak i LPG w I półroczu 2018 roku w porównaniu z tym samym okresem w 2017 roku, wzrosła konsumpcja wszystkich trzech głównych paliw w Polsce.

Wyszczególnienie		I półrocze 2017		I półrocze 2018		Zmiana
		tys. m ³	% konsumpcji	tys. m ³	% konsumpcji	
BS	Konsumpcja	2771		2944		6%
	Import	347	13%	322	11%	-7%
ON	Konsumpcja	9391		9724		4%
	Import	3616	39%	2521	26%	-30%
LPG	Konsumpcja	2359		2401		2%
	Import	2076	88%	1982	83%	-5%
JET	Konsumpcja	461		573		24%
	Import	3	1%	22	4%	633%
LOO	Konsumpcja	435		390		-10%
	Import	64	15%	46	12%	-28%
COO	Konsumpcja	74		103		39%
	Import	28	38%	59	57%	111%
OGÓLEM	Konsumpcja	15491		16135		4%
	Import	6134	40%	4952	31%	-19%

Raport wskazuje jako główny czynnik uchylania się od zobowiązań podatkowych wysoki poziom danin publicznych w cenie paliw. W przypadku benzyny EU95 jest to 55%, a oleju napędowego, 52%. Najczęstsze nieprawidłowości dotyczą:

- Wyłudzeń VAT od paliw sprowadzanych z krajów UE;
- Fikcyjnego wywozu do innego państwa UE oleju smarowego, który fizycznie nie opuszcza terytorium Polski i jest nielegalnie wprowadzany na rynek jako olej napędowy;
- Sprowadzania z innego kraju UE oleju smarowego bez powiadomienia służby celnej i wprowadzania go do obrotu jako oleju napędowego;
- Wprowadzanie na rynek oleju opałowego pozbawionego barwnika, jako oleju napędowego;

- Nielegalnego wykorzystywania olejów odpadowych do celów opałowych w celu uniknięcia opodatkowania.

Branża paliw płynnych od lat jest jedną z najbardziej narażonych na działalność grup przestępczych, dlatego ma ona status priorytetowej dla rządu. W ciągu ostatnich lat, dzięki wprowadzeniu szeregu rozwiązań, liczba kontroli spadła, przy jednoczesnym wzroście wpływów z tytułu opłaty paliwowej.

Raport dostępny jest na stronie:

<https://ungc.org.pl/strefa-wiedzy/raport-przeciwdzialanie-szarej-strefie-polsce-201819/>